

**STATISTIKANÕUKOGU 2015. AASTA
ARUANNE**

Tallinn 2016

Sisukord

1. Riikliku statistika tegijate nõustamine riikliku statistika programmi koostamisel	5
2. Statistikaametile soovitude andmine riikliku statistika tegemise koordineerimise kohta	6
3. Arvamuse avaldamine rahandusministrile riikliku statistikaprogrammi ja selle muudatuste kohta .	7
4. Riikliku statistika tegijate nõustamine riikliku statistika tegemisel, sealhulgas statistikaalaste põhimõtete ja kvaliteedikriteeriumide rakendamisel	10
5. Hinnang riikliku statistika tegemise kulutuste kohta	12
6. Soovitused õigusloome valdkonnas	12
7. Kokkuvõte	14

Sissejuhatus

Statistikanõukogu (edaspidi: nõukogu) praegune koosseis moodustati Vabariigi Valitsuse korraldusega 15.01.2015 kolmeteistliikmelisena, kuhu kuuluvad ametikohajärgselt Andmekaitse Inspeksiooni, Statistikaameti ja Eesti Panga esindajad ning 10 liiget personaalselt, kes kõik esindavad tarbijaid, samas on nende hulgas 6 valdkondlikku eksperti ja 5 liiget esindavad andmeesitajaid. Nõukogu koosseis vastab Riikliku statistika seaduse nõuetele.

Andres Oopkaup	Statistikaameti peadirektor – Statistikaameti esindaja
Ülo Kaasik	Eesti Panga asepresident – Eesti Panga esindaja
Andres Ojaver	Andmekaitse Inspeksiooni järelevalvedirektor – Andmekaitse Inspeksiooni esindaja
Tõnu Kollo	Tartu Ülikooli matemaatilise statistika professor – statistika ekspert, tarbijate esindaja
Allan Puur	Tallinna Ülikooli Eesti Demograafia Instituudi juhtivteadur – rahvastiku ekspert, tarbijate esindaja
Hede Sinisaar	Sotsiaalministeeriumi analüüsi ja statistika osakonna juhataja – sotsiaalvaldkonna ekspert, andmeesitajate ja tarbijate esindaja
Kätlin Mandel	Keskkonnaministeeriumi analüüsi- ja planeerimisosakonna juhataja – keskkonna ekspert, andmeesitajate ja tarbijate esindaja
Taavi Kand	Põllumajandusministeeriumi kaubandusi ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse osakonna juhataja – põllumajanduse ekspert, andmeesitajate ja tarbijate esindaja
Ilmar Lepik	Vabariigi Presidendi majandusnõunik, Eesti Panga rahapoliitika ja majandusuuringute osakonna nõunik – majanduse ekspert, tarbijate esindaja
Margus Sarapuu	Riigikantselei strateegiabüroo strateegiadirektor – tarbijate esindaja
Urmet Lee	Riigikontrolöri nõunik – tarbijate esindaja
Marko Udras	Eesti Kaubandus-Tööstuskoja poliitikakujundamise ja õigusosakonna juhataja – andmeesitajate ja tarbijate esindaja
Hannes Pahapill	Swedbank AS osakonnajuhataja – andmeesitajate ja tarbijate esindaja

Nõukogu on oma töös lähtunud Vabariigi Valitsuse määrusest 22. jaanuarist 2011 „Statistikanõukogu töökord“ ja Riikliku statistika seadusest.

Selle kohaselt Statistikanõukogu:

- 1) nõustab riikliku statistika tegijat riikliku statistika programmi koostamisel;
- 2) annab Statistikaametile soovitusi riikliku statistika tegemise koordineerimise kohta;
- 3) avaldab valdkonna eest vastutavale ministrile arvamust riikliku statistika programmi ja selle muudatuste kohta enne nende kinnitamist;
- 4) nõustab riikliku statistika tegijat riikliku statistika tegemisel, sealhulgas statistikaalaste põhimõtete ja kvaliteedikriteeriumide rakendamises;
- 5) annab valdkonna eest vastutavale ministrile hinnangu riikliku statistika tegemise kulutuste

kohta ja esitab selle oma aastaaruandes;

6) annab valdkonna eest vastutavale ministrile soovitusi ja avaldab arvamust statistikaalase õigusloome valdkonnas;

7) avaldab arvamust Statistikaameti peadirektori ametikoha täitmiseks avalikku konkursi läbiviivale komisjonile kandidaadi sobivuse kohta ning valdkonna eest vastutavale ministrile Statistikaameti peadirektori ametist vabastamise kohta.

2015. aastal toimus seitse nõukogu koosolekut, kus esimesel (06.02.2015) valiti nõukogu esimeheks Tõnu Kollo, kinnitati eelmise koosseisu tegevuse aruanne ja anti ülevaade nõukogu töö põhimõtetest ja töökorrast.

Alljärgnevalt on esitatud Statistikanõukogu 2015. a. tegevusaruanne vastavalt nõukogu ülesannetele. Aruanne ei käsitle nõukogu kohustust punkti 7) osas, kuna konkursi Statistikaameti peadirektori kohale ei toimunud.

1. Riikliku statistika tegijate nõustamine riikliku statistika programmi koostamisel

Nõukogu on kõigil aastatel olnud soovitude andmisel riikliku statistika programmi kohta olukorras, kus soovitud tööde maht ületab kaugelt Statistikaameti rahalised võimalused ja vaja on teha valikuid tööde loetelus. Nõukogu sai ülevaate Statistikaameti 2016. - 2020. aasta statistikatööde loetelu projektist 10. aprillil toimunud koosolekul. Ajalises perspektiivis koostatud kava võimaldas hinnata aastal 2016 vajalike tööde programmi lülitamist. Statistikaametis toimunud tööde loetelu koostamise põhimõtete ülevaatamise tulemusena oli lühenenud statistikatööde loetelu, samas oli vajalike väljundnäitajate hulk jäänud samaks. 2016. aasta riikliku statistika programmi esimene läbivaatamine ja arutelu toimus 12. juuni koosolekul, kus kujundati ka esialgne aramus vajalike tööde loetelu kohta. Loetelu koostamisel oli arvesse võetud:

- EL õigusaktidest tulenevaid kohustusi,
- rahvusvahelistele organisatsioonidele andmete edastamise kohustusi,
- riigisisese statistikatarbija vajadusi.

Täiendavate tööde tegemiseks oli laekunud 92 taotlust kogumaksumusega cã miljon eurot. Sellise mahus tööde täiendavat finantseerimist pidas nõukogu ebareaalseks, kuid toetas lisaelarve taotlust kolme eriti olulise statistikatöö teostamiseks kogumahas 70 000 eurot:

- keskkonnakaitsekaupade ja –teenustesektori arvepidamine;
- keskkonnakaitsekulutuste arvepidamise makrotasandi analüüs;
- äriteenuste tootjahinnaindeksi arvutamine.

Lisaks neile kolmele tööle pidas nõukogu eriti oluliseks aegriidade taastamise rahastamist seoses Eesti Vabariigi sajanda aastapäevaga, et 2018. aastal saaks anda tervikliku pildi Eesti riigi arengunäitajatest. Arutelu käigus tehtud muudatusettepanekud ~~oli~~ sisaldasid nõukogu arvamuses, mis edastati rahandusministeeriumile nõukogu e-koosoleku otsuse alusel 25. augustil 2015. Ühtlasi oli selles ettevaatavalt välja toodud ka vajadus kolme täiendava statistikatööga alustamiseks 2017. aastal.

2. Statistikaametile soovitude andmine riikliku statistika tegemise koordineerimise kohta

Riikliku statistika seaduse § 9 lg 2 p 3 kohaselt on pandud Statistikaametile teiste riikliku statistika tegijatega võrreldes lisakohustus – koordineerida riikliku statistika tegemist. Riigisisene koordineerimine on vajalik riikliku statistika tegijate tegevuse kooskõlastamiseks ja kõigi ülejäänud riikliku statistika süsteemi kuuluvate asutuste vastavuse tagamiseks Euroopa statistika tegevusjuhisele. Statistikanõukogu on jälginud Statistikaameti rolli riikliku statistika koordineerijana ning ära kuulunud Eesti Panga ja Tervise Arengu Instituudi aruanded tehtavate statistikatööde kohta.

Statistikaameti ülesanne on koordineerida ka klassifikaatorite süsteemi riigis. Riikliku statistika seaduse ja riigi infosüsteemi haldussüsteemi (RIHA) määruse järgi tuleb Statistikaametiga kooskõlastada riigi infosüsteemi kuuluvates andmekogudes kasutatavad klassifikaatorid. Klassifikaatorite puhul juhtis statistikanõukogu tähelepanu vajadusele koordineerida senisest rohkem klassifikaatorite haldamist eri registrites, andmebaasides ja infosüsteemides. Kasutuses on palju riigisiseseid klassifikaatoreid, mille mõisted on sageli väga erinevad, seetõttu on registrite ristikasutamine raskendatud. Nõukogu soovitas anda Statistikaameti aastaaruandes ülevaate riikliku statistika koordineerimise valdkonda kuuluvatest tegevustest. Eriti aktuaalne on klassifikaatorite ja terminoloogia kooskõlastamine seoses järgmise kavandatava registripõhise rahva- ja eluruumide loenduse (REGREL) ettevalmistamisega. Oma koosolekul 2. oktoobril sai nõukogu ülevaate REGREL ettevalmistamise seisust ja koostööst erinevate andmekogude haldajatega. Nõukogu tõi välja võimalikud ohud ja ootab 2016. aasta lõpuks seisuga 31.12.2015 toimunud prooviloenduse tulemuste analüüsi kohta ülevaadet.

Tervise Arengu Instituudi (TAI) tervisestatistika osakonna poolt väljaspool riikliku statistika süsteemi tehtav tervisestatistika on suur terviklik statistikavaldkond, mis hõlmab teemasid makromajandusest isikupõhise statistikani (tervishoiu kogukulude arvepidamine, tervishoiustatistika, haigestumusstatistika, tervise valdkonna küsitlusuuringud). Statistikanõukogu on seisukohal, et tervisestatistika peaks kujunema riiklikuks statistikaks, mis vastab kõigile riikliku statistika tegemise põhiprintsiipidele ja kvaliteedinäitajatele. Tervishoiu alase statistika tootmise paremaks koordineerimiseks Statistikaametiga otsustas nõukogu oma teisel koosolekul kutsuda töös vaatlejana osalema Tervise Arengu Instituudi osakonnajuhataja Natalja Eigo.

Nõukogu toetas ettepanekut moodustada TAI tervisestatistika osakonna juurde tervisestatistika nõukogu, nagu need tegutsevad Statistikaameti suunamisel rahvastiku-statistika, sotsiaalstatistika ja piirkondliku statistika tegijate juures. Ühtlasi soovib nõukogu 2016. aastal saada ülevaadet nende valdkondlike nõukogude töö tulemustest. Statistikanõukogu on seisukohal, et kuni Statistikaamet ei ole mujal tehtavaid riiklikke statistikatöid üle võtnud või teised asutused saanud riikliku statistika tegija staatust, peab Statistikaamet jätkama koordineerivat rolli nii, et asutused saavad vajalikke andmeid otse Eurostatile esitada.

3. Arvamuse avaldamine rahandusministrile riikliku statistikaprogrammi ja selle muudatuste kohta

Statistikaameti 2016-2020 tehtavate statistikatööde loeteluga seotut arutati 10.04., 12.06. ja 25.08. toimunud nõukogu koosolekutel.

25.08 kinnitatud rahandusministrile edastatavas statistikanõukogu arvamuses toodi välja järgmised statistikaprogrammi puudutavad tähelepanekud:

- Statistikanõukogu hinnangul ei kajasta 2016-2020 statistikatööde loetelu piisavas mahus ei riigisisese statistikatarbija vajadusi ega ka EL õigusaktidest ja rahvusvahelistele organisatsioonidele andmete edastamise nõuetest tulenevaid kohustusi;
- 2016.–2020. aasta statistikatööde alafinantseerimise mõju statistikavajaduse kaetusele

Statistikaameti 2016.–2020. aasta statistikatööde loetelu kajastab tarbijate statistikavajadusi 169 statistikatöö näol eeldatava maksumusega 31,68 miljonit eurot, kuid kulutused on kaetud vaid 162 statistikatöö jaoks eeldatava maksumusega 30,64 miljonit eurot. Aasta 2016

statistikatööde loetelu katab tarbijate statistikavajaduse 162 statistikatööga, mille eeldatav maksumus on 6,47 miljonit eurot.

Statistikaamet on esitanud Rahandusministeeriumile lisaelarve taotluse, et finantseerida aastatel 2016–2020 Euroopa Liidu (edaspidi EL) määruse alusel teostatavaid statistikatöid. Lisarahastuse vajadus aastatel 2016–2020 on 1,04 miljonit eurot, sellest 2016. aastal 89,3 tuhat eurot.

Tabel 1. Rahastuseta statistikatööde maksumus (tuhandetes eurodes)

Statistikatöö nimetus	Aasta					Õiguslik alus
	2016	2017	2018	2019	2020	
Äriteenuste tootjahinnaindeks	23	23	23	23	23	EL määrus
Keskkonnakaitsekulutuste arvepidamine, makrotasand	10	10	10	10	10	EL määrus
Keskkonnakaitsekaupade ja -teenuste sektori arvepidamine	37	37	37	37	37	EL määrus
Aegridade taastamine	19,3	46,8	20	—	—	Riigisisene tellimus
Andmekogude laialdasem kasutamine	—	97	97	97	97	Riigisisene tellimus
Energia arvepidamine	—	30	30	30	30	EL määrus
Palgaerinevuste parem kättesaadavus	—	25	25	25	25	Riigisisene tellimus
Kokku rahastuseta	89,3	268,8	242	222	222	

Statistikanõukogu juhib Rahandusministeeriumi tähelepanu vajadusele pidada arvestust, milliste ELi õigusaktide heakskiitmisega on Rahandusministeerium (või teised ministeeriumid) võtnud riigile kohustuse esitada statistikat. Niisugused ressursivajadused tuleb riigieelarve strateegias arvesse võtta kohe nendest teadasaamisel, mitte alles siis, kui Statistikaamet taotleb grandid töö alustamiseks. Grandid, mida EL ja teised rahvusvahelised organisatsioonid annavad, on mõeldud uute, edaspidi EL määrusega kohustuslike statistikatööde väljaarendamiseks, st regulaarse statistika tegemine ei ole nende raames n-ö abikõlblik. Selliseid statistikatöid on aastatel 2016–2020 kolm: „Keskkonnakaitsekulutuste arvepidamine, makrotasand“, „Keskkonnakaitsekaupade ja -teenuste sektori arvepidamine“ ja „Energia arvepidamine“.

ELi vahenditest tehtud töödele lisandub Norra finantseerimisel algatatud soolise palgalõhe uuring (statistikatöö „Palgaerinevuste parem kättesaadavus“). Projekti eelnevate aastate rahastuse üks eeldus oli tehtava töö jätkusuutlikkus.

Kuigi halduskoormuse vähendamist eeldavad nii valitsusasutused kui ka andmeesitajad, on endiselt rahastuseta statistikatöö „Andmekogude laialdasem kasutamine“. Statistikatöö käigus

oleks võimalik hinnata haldusandmete sobivust detailsemal tasemel, sh piirkondliku statistika tegemiseks. Piirkondliku statistika laiendamist on otseselt vaja regionaalarengu strateegia 2014–2020 eesmärkide ja meetmete seireks.

Kokku sisaldab statistikatööde loetelu aastatel 2016–2020 seitset rahastuseta statistikatööd, millest neli tulenevad EL kohustuslikust määrusest ja kolm põhinevad riigisisese tarbija vajadusel. Samas peab märkima, et ELi õigusaktide alusel tehtavaid statistikatöid kasutavad laialdaselt ka riigisisised tarbijad.

Statistikatööde loetelu ei arvesta suurt hulka Eesti tarbijate (ministeeriumid, riigiametid, ülikoolid jt) poolt esitatud ettepanekuid. Loetelu koostamise käigus laekus aprillis 2015 tarbijatelt 92 ettepanekut uute statistikatööde alustamiseks ja olemasolevate täiendamiseks eeldatavas mahus 1,2 miljonit eurot (18,5% loetellu lülitatud statistikatööde maksumusest). Ettepanekute mitteametlik peamiseks põhjuseks pole mitte nende ebapiisav põhjendus, vaid statistikavajaduse katteks olevate eelarvevahendite vähesus. Statistikaameti Euroopa statistika tegevusjuhisele vastavuse hindamine näitas, et Eesti riiklike statistikatööde programmist moodustab Euroopa Liidu direktiividega määratud kohustuslik osa ligikaudu 90%. Statistikanõukogu juhib tähelepanu vajadusele suurendada riigisiseste tellijate ettepanekute alusel tehtavate statistikatööde rahastust, vähendamaks disproportsiooni rahvusvaheliste kohustustega määratud ja Eesti omavajadusest lähtuvate tööde rahastamise vahel. Rahastuse parandamise vajaduse toob oma raportis esimese soovitusena välja ka Statistikaameti Euroopa statistika tegevusjuhisele vastavust hinnanud töörühm

- Statistikatöö „Aegridade taastamine“ olulisus

Lisaks kirjeldatud statistikatöödele on rahastuseta statistikatöö „Aegridade taastamine“. Statistikanõukogu toetab esmase prioriteedina statistikatöö „Aegridade taastamine“ rahastamist aastatel 2016–2018, sest peab seda eriti oluliseks Eesti Vabariik 100 kontekstis.

Alustades aegridade taastamisega 2016. aastal, jõuab Statistikaamet avaldada Eesti Vabariigi 100. aastapäevaks kogumiku, mis peale ühiskonna eri valdkondi iseloomustavate trendide sisaldab väljatoodud arenguid ajastu konteksti asetavat analüüsi. Ajalooliste statistikaandmete üldkättesaadavaks muutmise (koos selgitavate kommentaaridega) aitab Eesti inimestel adekvaatsemalt mõista oma ajalugu ja objektiivselt hinnata sellega seotud narratiive.

4. Riikliku statistika tegijate nõustamine riikliku statistika tegemisel, sealhulgas statistikaalaste põhimõtete ja kvaliteedikriteeriumide rakendamisel

Riikliku statistika tegijate nõustamisel ning statistika tegevusjuhise põhimõtete rakendamisel pööras statistikanõukogu 2015. aastal enim tähelepanu Eestis tehtava statistika vastavusele Euroopa statistika tegevusjuhisele ning andmeesitajate halduskoormuse vähendamise võimalustele.

- **Euroopa statistika tegevusjuhisele vastavuse hindamine**

Tegevusjuhisele vastavuse hindamine koosneb enesehindamisest ja välishindamisest. Enesehindamise aruande esitas Statistikaamet 2014. aasta mais, välishindamine toimus 2015. aasta aprillis. Välishindamise ekspertkomisjoni aruannete esialgsed versioonid Eestis tehtava statistika vastavuse kohta Euroopa statistika tegevusjuhisele ja Eesti integreeritusest Euroopa statistikasüsteemi saabusid Eestisse 11.06.2015. Nõukogu sai ülevaate ekspertkomisjoni hinnangutest ja soovitudest 12.06.2015 toimunud koosolekul. Nõukogul oli meeldiv tõdeda aruannete üldist positiivset hinnangut. Komisjoni poolt Eestile antud 20 soovitud jagunevad kolme gruppi:

- a) tagada piisavad ressursid statistika tegemiseks sealhulgas nii Euroopa vajadusteks tehtava statistika kui ka siseriikliku statistika tarbeks;
- b) tugevdada institutsionaalset keskkonda;
- c) arendada edasi kvaliteedi tagamise tegevusi ning teenuseid statistika tarbijatele ja andmeesitajatele.

Nõukogu sai punkti a) osas kinnituse statistikatööde alarahastuse kohta Eestis, millele on korduvalt juhitud tähelepanu rahandusministeeriumile esitatud nõukogu arvamuses. Kõigi soovitudestga nõustumist ei pidanud nõukogu vajalikuks. Kahe soovitudest osas leiti, et Statistikaametil tuleks jääda eriarvamusele ja saata põhjendatud vastulause. Need puudutasid soovitudest statistikatööde kvaliteedi välishindamise sisseseadmiseks ja üleriigilise halduskoormuse mõõtmiseks. Esimesel juhul on tegemist suurt rahalist ressursi nõudva tegevusega, milleks alarahastuse tingimustes puuduvad reaalsed võimalused. Halduskoormuse mõõtmiseks riigi tasandil puudub aga tunnustatud meetodika ja teadaolevalt ei mõõdetata üleriigilist halduskoormust üheski teises Euroopa riigis.

- **Halduskoormuse vähendamine**

Euroopa statistika tegevusjuhise 9. põhimõtte järgi peab andmeesitajate koormus vastama tarbijate vajadustele, kuid ei tohi olla andmeesitajate (nii üksikisikute kui ettevõtete) jaoks

liiga suur. Andmeesitajate koormuse kontekstis on oluline hõlbustada andmete esitamist, korduvate andmete küsimise vältimiseks on vaja kasutada administratiivseid andmeallikaid; samuti on andmeesitajate koormuse vähendamiseks oluline tegeleda andmeallikate seostamisega.

Statistikaamet kasutab registriandmeid 65% statistikatöodes, kuid sellele vaatamata on võimalik juba kasutusel olevate registrite andmeid täielikumalt ära kasutada. Näiteks ettevõtete halduskoormuse vähendamiseks on oluline arendada andmete saamist raamatupidamissüsteemidest. Nii REGREL-i kui ka palgastatistika parema kättesaadavuse kontekstis on oluline teha koostööd Maksu- ja Tolliametiga. Olemasolevate registrite ja andmekogude laialdasem kasutamine on eriti oluline kavandatava registripõhise REGREL-i ettevalmistamisega. Samas tuleb arvestada andmekvaliteedi nõuetega rahvaloendusel.

Halduskoormuse vähendamine oli eraldi päevakorrapunktina kavas kahel nõukogu koosolekul, 2. oktoobril ja 4. detsembril. Nõukogu tõdes, et viimaste arengute raames on tööjaotus riigiasutuste vahel hägustumas ning näiteks Maksu- ja Tolliamet kavandab statistika avaldamist mõnede näitajate osas paralleelselt Statistikaametiga. Samas piirab Statistikaametit statistikatööde tegemisel Euroopa statistika tegevusjuhise ning riikliku statistika tegijatele esitatavaid nõudeid. Kuna statistikatarbijate vajadusi tuleb arvestada, siis järsku andmeesitajate koormuse vähenemist ei ole võimalik prognoosida.

4. detsembri koosolekul sai nõukogu ülevaate Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi algatatud nn. nullbürokratia algatusest. Ettevõtjad ja organisatsioonid olid selleks ajaks esitanud 229 ettepanekut halduskoormuse vähendamiseks, neist 65 puudutas Statistikaametit ja mõned ettepanekud ka Eesti Panga tööd.

Statistikanõukogu toetab aruannetega ettevõtetele põhjustatava halduskoormuse vähendamist. Paraku ei ole riik Statistikaametile mitme varasema statistikanõukogus arutatud ettepaneku elluviimiseks finantsvahendeid leidnud. Halduskoormuse vähendamine on reeglina kallis projekt. Arvestada tuleb, et ettevõtjate koormuse vähendamine tähendab riigi koormuse suurendamist. Ka Eesti Panka puudutavate ettepanekute realiseerimine on Eesti Panga jaoks kallis. Selliste mahukate muudatuste elluviimiseks on vaja suuri investeeringuid. Selleks, et mitu asutust saaks oma andmekogumist vähendada, tuleks mõne asutuse andmekogumist suurendada. Riikliku statistika seadus annab Statistikaametile õiguse teha ettepanekuid andmekogude täiendamiseks, kuid asutused pole alati neid täiendusi sisse viima.

Avaliku arutelu käigus ei tohi unustada, et riikliku statistika tegemine peab olema sõltumatu. Seega ei saa keegi ette kirjutada, milliseid andmeid Eesti Pank või Statistikaamet peavad või ei pea statistika tegemisel kasutama. Riikliku statistika tegemisele kehtivad kindlad reeglid.

Nullbürokratia algatuse kontekstis on märgiline, et uuest raamatupidamisest ja Euroopa Kohtu määrusest tulenevalt vähendatakse mikro- ja väikeettevõtelt nõutavate näitajate hulka. Et riikliku statistika tegemiseks on neid andmeid siiski vaja, aga Statistikaamet neid Registrate ja Infosüsteemide Keskusest (RIK) enam ei saa, siis peab ta selle asemel taas juurutama aruanded. Seega riigis tervikuna aruandluskoormus mitte ei vähene, vaid suureneb.

Nullbürokratia algatuse kontekstis ei tohi unustada, et Euroopa vajab majanduskriiside ennetamiseks üha rohkem andmeid, mis omakorda võib kaasa tuua täiendava aruandluskoormuse.

Nõukogu otsustas edastada oma arvamuse nullbürokratia töögrupile.

5. Hinnang riikliku statistika tegemise kulutuste kohta

Hinnang 2016. aasta statistikatööde rahastusele on esitatud 25.08. koosolekul kinnitatud arvamuses Statistikaameti 2016.–2020. aastal tehtavate statistikatööde loetelu projekti kohta. Selle kohaselt on tegemist alarahastusega, mille tulemusel ei kajasta rahastatavad statistikatööd piisavas mahus ei riigisisese tarbija vajadust ega ka Euroopa Liidu õigusaktidest tulenevaid kohustusi. Põhjalikum ülevaade on ära toodud käesoleva aruande punktis „3. Arvamuse avaldamine rahandusministrile riikliku statistikaprogrammi ja selle muudatuste kohta“. Statistikaameti töö korraldust ja rahalisi kulutusi hindas Rahandusministeerium oma auditites võttes arvesse ka Infosüsteemide Turvameetmete Süsteemi (ISKE) poolt korraldatud auditi tulemusi. Olulisim neist oli audit „Statistika tootmise protsess ja selle efektiivsus“. See audit hõlmas siseriiklike tellimuste ja rahvusvaheliste kokkulepete alusel teostatavaid töid, jättes kõrvale EL määrustest tulenevad statistikatööd. Nende auditite tulemusel ei tuvastatud statistikatöid, mille väljundeid ei kasutata ja üldhinnangu kohaselt kasutas Statistikaamet otstarbekalt ja säästlikult talle eraldatud ressursse. Rahandusministeeriumi auditis jõuti järeldusele, et Statistikaameti sisekontrollisüsteem riikliku statistikaprogrammi koostamisel ja programmi maksumuse kujunemisel on mõjus ning kuluarvestuse alused põhjendatud.

6. Soovitused õigusloome valdkonnas

2015. aastal toimunud Eesti riikliku statistikasüsteemi välishindamine ekspertkomisjoni poolt soovitas oma raportis sisse viia täiendused riikliku statistika seadusesse, kirjutades lahti statistilise konfidentsiaalsuse mõiste, ning lahendada olukord, kus tervisestatistika esitaja ei kuulu riikliku statistika tegijate hulka. Lisaks sellele on vaja analüüsida, kas EL aastal 2015 jõustunud määruse 223/2009 muudatused Euroopa statistika kohta eeldavad muudatusi ka

riikliku statistika seaduses. Nõukogu soovib Rahandusministeeriumi eestvedamisel 2016. aastal vajalikud muudatused riikliku statistika seadusesse sisse viia ja aitab kõigiti kaasa vajalike muudatuste ja täienduste väljaselgitamisel.

Juba eelmine statistikanõukogu koosseis tegi rahandusministrile ettepaneku vaadata läbi statistikaprogrammi ja riigieelarve protsesside menetlemistähtajad. Olukorras, kus riigieelarve menetlemine toimub lahus statistikaprogrammi menetlemisest, ei arvestata statistikanõukogu soovitusi riigieelarve eelnõu muutmiseks tulenevalt statistikaprogrammi täitmise vajadustest. Statistikanõukogu peab sellist olukorda murettekitavaks. On vajalik, et Statistikaamet, aga ka Tervise Arengu Instituut tervisestatistika valdkonnas alustaksid arutelu statistikatööde üle avalikkusega varem (nt eelmise eelarveperioodi lõpus), et statistikanõukogu jõuaks oma arvamuse kujundamiseni eelarveprotsessi menetlemise käigus. See probleem on endiselt aktuaalne ja nõukogu ootab ettepanekuid statistikaprogrammi ajaliselt paremaks sulandamiseks eelarveprotsessi ning vajadusel vastavate seadusesätete muutmist.

7. Kokkuvõte

Statistikanõukogu (edaspidi: nõukogu) praegune koosseis moodustati Vabariigi Valitsuse korraldusega 15.01.2015 kolmeteistliikmelisena.

Nõukogu on oma töös lähtunud Vabariigi Valitsuse määrusest 22. jaanuarist 2011 „Statistikanõukogu töökord“ ja riikliku statistika seadusest. Toimunud on 7 nõukogu koosolekut, kus esimesel (06.02.2015) valiti nõukogu esimees, kinnitati eelmise koosseisu tegevuse aruanne ja anti ülevaade nõukogu töö põhimõtetest ja töökorrast.

Teisel koosolekul (10.04.2015) võeti vastu tööplan, mille koostamisel võeti arvesse riikliku statistika seadusest tulenevaid nõukogu ülesandeid. Aruanne võtab kokku nõukogu tegevuse kõigi riikliku statistika seaduses sätestatud ülesannete osas.

Nõukogu keskne ülesanne on arvamuse kujundamine riikliku statistika programmi kohta ja selle edastamine rahandusministrile. Statistikanõukogu hinnangul ei kajasta 2016-2020 statistikatööde loetelu piisavas mahus ei riigisisese statistikatarbija vajadusi ega ka EL õigusaktidest ja rahvusvahelistele organisatsioonidele andmete edastamise nõuetest tulenevaid kohustusi ning edastas täiendava finantseerimistaotluse mahus 89,3 tuhat eurot 2016. aastaks. Eriti oluliseks pidas nõukogu tööd „Aegridade taastamine“ seoses Eesti Vabariik 100 tähistamisega 2018. aastal. Ülejäänud kolm finantseerimist vajavat statistikatööd puudutavad rahvusvahelisi kohustusi keskkonnastatistika alal.

12.06.2015 oli arutusel Eestis tehtava statistika vastavus Euroopa statistika tegevusjuhisele ekspertkomisjoni aruande põhjal. Enamiku komisjoni poolt tehtud soovitudestega nõustuti, kuid soovitati Statistikaametil jääda eriarvamusele kahe soovitusel osas:

- statistikatööde välise kvaliteedihindamise sisseseadmine (soovitus 14);
- üleriigilise halduskoormuse mõõtmine (soovitus 20).

Ekspertkomisjoni aruandest tulenevalt tehti ettepanek riikliku statistika seaduse täiendamiseks. Komisjoni soovitusel kohaselt on vaja selles määratleda täpsemalt statistilise konfidentsiaalsuse nõue ja lahendada olukord, kus tervisestatistikat esitab riigi tasemel Tervise Arengu Instituut, kes ei ole riikliku statistika tegijate hulka arvatud.

Kahel koosolekul oli vaatluse all aruandluskoormuse vähendamine. Nõukogu edastas oma soovitud selles osas nn. nullbürokratia töögrupile ja otsustas küsimuse tööplaani võtta ka 2016. aastal.

Nõukogu töö paremaks koordineerimiseks Rahandusministeeriumi ja Tervise Arengu Instituudiga kutsus nõukogu oma töös vaatlejatena osalema nende esindajad.